

collaborations and fusion projects have introduced new possibilities for integrating chang playing techniques with other musical genres, further expanding its expressive potential.

Teaching expressive techniques on the chang requires structured exercises focusing on dynamic control, vibrato, and articulation. The integration of contemporary pedagogical methods, including digital tools and notation systems, can enhance the learning process. Additionally, modern composers are exploring the chang's capabilities in experimental and fusion music, expanding its role beyond traditional settings. The use of video tutorials, interactive learning platforms, and online masterclasses has facilitated greater accessibility to chang instruction. These advancements have contributed to a resurgence of interest in the instrument, particularly among younger musicians who seek to combine traditional techniques with modern innovations. Research into cognitive and physiological aspects of chang performance has also yielded insights into effective learning strategies. By understanding the biomechanics of finger movements and their impact on sound production, educators can refine their teaching methodologies to optimize student development. The growing interest in interdisciplinary approaches to music performance, incorporating elements of physics, acoustics, and digital media, further enriches the study of chang expressive techniques.

The chang's expressive techniques and timbre modulation contribute significantly to its artistic versatility. Through detailed study and application of these techniques, musicians can unlock the full potential of the instrument, ensuring its continued relevance in both traditional and contemporary music. Further research into performance analysis and cross-cultural adaptations may provide new insights into the evolving role of the chang in global musical landscapes. The preservation and promotion of the chang as a vital component of cultural heritage require ongoing efforts in documentation, education, and performance practice. By fostering collaboration between musicians, scholars, and instrument makers, the chang's expressive traditions can continue to thrive and inspire future generations of performers and researchers.

I. Коновалова

ХОРОВА ТВОРЧИСТЬ ЖОСКЕНА ДЕПРЕ В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ПОЛІФОНІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДОБИ РЕНЕСАНСУ

I. Konovalova

CHORAL WORKS OF JOSQUIN DES PREZ IN THE CONTEXT OF THE EVOLUTION OF POLYPHONIC THINKING OF THE RENAISSANCE

У плюралістичній атмосфері світоглядних, ідейно-естетичних та техніко-стильових пошуків музичного мистецтва метамодерну набуває концептуального значення переосмислення із позицій історизації свідомості та сучасних критеріїв аналітики духовного досвіду минулого, усвідомлення його аксіологічної сутності та смислотворної ролі в контексті семантичної еволюції інтонаційно-художнього мислення. За цих умов актуалізується питання музикологічної рефлексії поліфонічної спадщини «старих майстрів» доби Ренесансу — Дюфаї, Жоскена Депре, Йоганнеса де Окегема, Дж. П. да Палестрини, Орландо ді Лассо та ін., музика яких апелює до загальнозначущої тематики й образності, має загальнокультурний сенс, постає концентратом духовності, етичного начала та носієм стійких принципів часопросторної організації та композиційної логіки в побудові художнього цілого. Масштабне звернення сучасної композиторської практики до духовно-хорових

жанрів, неоренесанс яких спостерігається в музичній культурі XX–XXI ст., свідоме засвоєння поліфонічних принципів із подальшою їх імплементацією в новітніх техніках композиції та індивідуально-авторських стильових системах (стиль-техніка *tintinnabuli* А. Пярта та ін.) слугує мотивацією дослідження художніх феноменів цих творців.

Серед вершинних досягнень у сфері вокально-хорової поліфонічної музики, що є авторським відзеркаленням ренесансної картини світу, та вагомим етапом в історико-художній еволюції європейського багатоголосного мислення — творчість видатного композитора й хорового диригента Жоскена Дебре (бл. 1440/1450 – 1521). З ім'ям цього блискавичного майстра поліфонії — представника й очільника 3-ї генерації митців франко-фламандської (нідерландської) поліфонічної школи, учня й послідовника Окегема — пов'язують кульмінаційний етап у майже віковому пануванні в європейській культурі цього північного національно-культурного феномену та осередку музичного професіоналізму. Високий рівень узагальнення й розвитку в парадигмі творчості французького композитора музично-технологічних ідей нідерландської школи сприяло усвідомленню останньої як цілісності та ствердженню метафори щодо визнання вершинного періоду її екзистенції як «епохи Жоскена Дебре».

Науковий інтерес до життєтворчості композитора, сторінки якої й досі залишаються *“terra incognita”* в царині музикології й відкриті для подальшого вивчення, прагнення ґрунтовного та усебічного осмислення сутності й специфіки авторської спадщини та техніки письма митця засвідчують праці сучасних дослідників (В. Елдєрс, Г. Норвійт, Г. Остгофф, Д. Феллоуз, П. Хігінс та ін.). Центральною проблемою в осягненні авторського світу ренесансного композитора постає питання цілісної реконструкції його художньої біографії, документального підтвердження хронології творчості, встановлення достовірних дат (народження, навчання тощо), необхідних для усвідомлення фактів особистої історії, специфіки індивідуально-стильової еволюції в динаміці музичного смислорозгортання, встановлення автентичного авторства конкретних творів тощо.

Мистецький доробок Ж. Дебре охоплює провідні духовні та світські вокально-хорові жанри (меса, магніфікат, мотет, фроттола, шансон), які слугують музичними маркерами доби Відродження, пронизаної гуманістичним пафосом, відбивають властивий їй образний світ, тип мелосу, інтонаційно-ладові, фактурно-складові, структурно-композиційні, темпоральні закономірності, поліфонічний тип мислення з опорою на темброву природу співочих голосів.

Натхнена сакральними образами християнства, піднесена й сповнена «небесного духу», вокально-хорова музика Жоскена Дебре отримала прижиттєве визнання та дістала порівняння із неперевершеними шедеврами ренесансної культури у сфері образотворчого мистецтва, скульптури тощо (Донателло, Мікеланджело, Рафаель та ін.). Вона увібрала в себе потужний мистецький досвід попередніх поколінь творців, відзначена новаціями в майстерному оперуванні композиційними прийомами та оригінальному втіленні «благородної фантазійності» (Август Вільгельм Амброс).

Багатоголосий звуковит опусів французького митця (з опорою на чотири- й п'ятиголосу та інші кількісні структури) вражає гармонійною вираженістю засобів виразності, що є наслідком авторського відтворення інтеграції «північної» конструктивності та південно-європейської чуттєвості (внаслідок італійських впливів), характеризується рельєфністю й виразністю мелодійних ліній-голосів

(наближених до пісенності), прозорою ясністю й досконалістю лінійно-поліфонічної тканини, утвореної на засадах імітаційності (наскрізної та канонічної), техніки *cantus firmus* (“*Missa Fortuna desperata*”), вільного контрапунктування, принципів подвійного контрапункту, *ostinato* (“*Missa Faisant regrets*”), із залученням секвентного розвитку, ритмічного варіювання тощо, застосованих в оригінальному варіантно-комбінаторному трактуванні (що є властивістю стилю композитора). Новаційністю відзначається фактурне вирішення поліфонічних творів Ж. Дебре, побудованих на діатонічній модально-ладовій основі, у яких прослідковується кристалізація виразних звукокомплексів модальної гармонії, інтенція щодо узгодження лінійних (горизонтально-поліфонічних) утворень і вертикальних (інтервально-акордових) музично-просторових нашарувань.

Індивідуальне оперування поліфонічними засобами та прийомами розвитку (з широким застосуванням імітацій у ритмічному збільшенні, зменшенні, варіюванні, зверненням до канонічної техніки, зокрема ракоходного канону з тональними зміщеннями) зумовлене загальним прагненням композитора до вирішення художньо-творчих завдань, спрямованістю на створення гармонійної інтонаційної цілісності з акцентуацією вокальності поліфонічності, уваги до змістовного шару (через тлумаченням вербально-текстової опори).

Вираженням креативного потенціалу й інтенції авторського мислення Ж. Дебре слугує оригінальне композиційно-технічне утілення мотетних творів, які мають виключне значення в історії музики та розвитку цього різновиду творчості, виявляють новаторські підходи до трактування жанру меси, що диференціюється в доробку митця на декілька типів (що демонструють гнучкість у вирішенні цілого та виборі поліфонічних прийомів розвитку): тенорові *cantus firmus*’ні опуси, з опорою на цитований канонічний та профанний мелос (“*Missa Lami Baudichon*”); твори з вільно інтерпретованим інтонаційним першоджерелом та пародійні меси.

Авторська творчість Жоскена Дебре слугує художньо-естетичним еталоном у сфері хорової композиції доби Ренесансу, є свідченням глибоких новаторських ідей у жанровій сфері та системі поліфонічного мислення та не обмежується кордонами певної творчої школи доби. Універсальний духовний сенс музики композитора, закладені в ній художні ідеї виявляють інтенції до широкого мистецько-культурного діалогу, розгорнутого в хронотопі музичної культури.

В. Щепакін

ТВОРЧІ ОБРІЇ ВИПУСКНИЦІ ХДАК ГАЛИНИ ПЕЧЕНІЖСЬКОЇ

V. Shchepakin

CREATIVE HORIZONS OF HALYNA PECHENIZHSKA, A GRADUATE OF KSAC

Яскраво і, безумовно, найпотужніше за обсягом слухачів і впливом на них нині українську музичну культуру на батьківщині і за кордоном презентують представники естрадного напрямку, багато з яких поєднують виконавську діяльність із волонтерською — незалежно від того, у якій країні чи в якому регіоні України вони перебувають. Одною з таких виконавиць є Галина Печеніжська — випускниця магістратури ХДАК (2020), співачка й авторка численних пісень, керівниця творчих колективів (Україна, Німеччина) суперфіналістка Європейського сезону «Голос Країни» (2023, Польща).